

Hrvatski Cochrane simpozij (Croatian Cochrane Symposium), ili skraćeno i od milja CroCoS, već tradicionalno obilježava prvu polovicu kalendarske godine u Hrvatskom Cochrane ogranku (HCO). Datum simpozija uvijek je pomno odabran kako bi potencijalni sudionici bili privučeni ne samo zanimljivim temama i sadržajima vezanim uz Cochrane sustavne preglede i medicinu utemeljenu na dokazima, nego i ugodnim proljetnim suncem, pogledom na plavo more i drugim čarima Splita, u kojem se – također već tradicionalno – simpozij održava. Ova godina nije bila izuzetak – Split i

Uvodna riječ

CroCoS privukli su brojne goste i sudionike iz svih krajeva Hrvatske, pa i drugih zemalja, koji su se 20. travnja okupili kako bi u svečarskom, ali i radnom duhu obilježili 20. obljetnicu Cochrane kolaboracije i 5. obljetnicu HCO.

Godišnji hrvatski Cochrane simpozij u Splitu svakako je tradicija u nastajanju, kojoj se radujemo i koja nam daje neku vrstu oslonca i sigurnosti u vremenima stalnih promjena i novih izazova. A kako bismo bolje uhvatili korak s tim vremenima, Hrvatski Cochrane ogranaček se pridružio društvenim mrežama i pritom ostvario zanimljive rezultate, o čemu možete više doznati u ovom broju Cochrane Novosti. Velika vijest su i prvi "Cochrane doktorati" obranjeni na Medicinskom fakultetu u Splitu, a

nadamo se da će se do idućeg broja Glasnika pojavit prilika da izvijestimo o još ponekom takvom akademskom uspjehu.

Prva polovica godine bila je i razdoblje aktivnog promicanja Cochrane kolaboracije i sustavnih pregleda među kolegicama i kolegama koji rade neposredno u kliničkoj praksi i za koje vjerujemo da bi mogli imati velike koristi od informacija dostupnih u Cochrane knjižnici. Nadamo se da će se entuzijazam, na kojemu se temelji većina aktivnosti Cochrane kolaboracije, pa tako i našeg ogranka, nastaviti i u buduće.

Dario Sambunjak

Peti hrvatski Cochrane simpozij

Petim hrvatskim Cochrane simpozijem pod nazivom *Osvrt na prošlost, pogled u budućnost* je obilježena 20. obljetnica Cochrane kolaboracije i 5. obljetnica Hrvatskog Cochrane ogranka. Simpozij je održan 20. travnja 2013. na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Splitu.

Od 60 sudionika na Simpoziju, većina je bila iz Hrvatske, no bilo je i predstavnika Bosne i Hercegovine, Makedonije i Slovenije. Sudionici su bili uglavnom liječnici, predstavnici zavoda za javno zdravstvo te predstavnici odabranih udrug pacijenata.

Nakon pozdravnih riječi koje su sudionicima uputili dekan Medicinskog fakulteta prof. dr. sc. Dragan Ljutić i dr. sc. Irena Zakarija-Grković, održane su prezentacije vezane za dosadašnje uspjehe i budućnost Cochrane kolaboracije i HCO-a.

Okrugli stol 1: Uspostavljanje Hrvatske Cochrane mreže

Na okruglom stolu su sudjelovali predstavnici županijskih zavoda za javno zdravstvo, HALMED-a, Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu te kliničkih bolničkih centara. Gosti predavači Peter Tugwell i Roberto D'Amico su ukratko objasnili kako izgledaju Cochrane mreže u Kanadi i Italiji. Tijekom rasprave definirani su ciljevi kojima bi Cochrane ogranaček trebao težiti u idućih godinu dana, a koji će pripomoći stvaranju Hrvatske Cochrane mreže. U raspravi je spomenuto da bi se putem Ministarstva zdravstva i HZZO-a trebalo zagovarati da sudjelovanje u aktivnostima Cochrane kolaboracije, kao i sudjelovanje u istraživanjima općenito, bude formalno priznato kao indikator kvalitete.

Okrugli stol 2: Uključivanje korisnika/pacijenata u Cochrane aktivnosti

Želje i motivi nazočnih za sudjelovanje na ovom okruglom stolu su bili promjena zdravstvenog sustava u Hrvatskoj i stavljanje pacijenta u središnje mjesto te moderniziranje medicine, koja u Hrvatskoj ima konzervativan pristup pacijentu, koji nije suradnik već samo primatelj usluge. Silvana Simić pozvala je nazočne da se uključe u 'Cochrane mrežu korisnika/pacijenata' tako da postanu aktivni članovi registrirani na CCNet mrežnoj stranici. Nakon registracije članovi primaju glasnik, informacije i obavijesti o aktivnostima Cochrane mreže korisnika. HCO u suradnji s udrugama pacijenata planira nastavak programa popularizacije znanosti kroz educiranje korisnika za prevodenje laičkih sažetaka Cochrane sustavnih pregleda.

Dalibora Behmen

Poticaj za osnivanje Hrvatske Cochrane mreže

Jedan od dvaju okruglih stolova na 5. Hrvatskom Cochrane simpoziju bio je posvećen raspravi o osnivanju Hrvatske Cochrane mreže. Riječ je o vrlo prikladnoj temi za simpozij s naslovom „Osrt na prošlost, pogled u budućnost“. Naime, nakon pet godina djelovanja Cochrane ogranka u Hrvatskoj, jasno je da je idući važan korak u ostvarivanju njegove misije – povezivanje i jačanje suradnje sa svim ustanovama i organizacijama u Hrvatskoj koje dijele posvećenost medicini utemeljenoj na dokazima. Zajedničkim djelovanjem može se postići sinergijski učinak u promicanju stvaranja i primjene najboljih znanstvenih dokaza u hrvatskoj medicini i zdravstvu. Već i danas, a osobito po pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, razvojne aktivnosti provoditi će se uglavnom na

projektnim osnovama i uz projektno financiranje, pri čemu su mreže suradnje često ne samo komparativna prednost, nego i nužan uvjet. Hrvatski Cochrane ogrankakao dio međunarodno prepoznate i relevantne Cochrane kolaboracije može ponuditi vrijedno partnerstvo svim dionicima u hrvatskom zdravstvu i društву čije je djelovanje sukladno temeljnoj misiji Cochrane kolaboracije.

Hrvatski Cochrane ogrankak je pripremio prijedlog Sporazuma o suradnji, koji je [dostupan na našim mrežnim stranicama](#), a u kojemu se definiraju partnerske organizacije, te sporazumne obveze i prava partnerskih organizacija i Hrvatskog Cochrane ogranka. Pripremljene su i kratke smjernice koje pobliže objašnjavaju kako se može postati partnerskom organizacijom

Hrvatskog Cochrane ogranka.

Tijekom okruglog stola na 5. Hrvatskom Cochrane simpoziju, predstavnici nekoliko ustanova i organizacija izrazili su interes za sklapanje Sporazuma o suradnji, pa očekujemo da će se tijekom idućih mjeseci ti sporazumi i potpisati, čime će i formalno započeti izgradnja Hrvatske Cochrane mreže. „Omogućiti što šire sudjelovanje“ jedno je od 10 vodećih načela Cochrane kolaboracije i u duhu tog načela pozivamo sve zainteresirane da nam se jave kako bismo Hrvatsku Cochrane mrežu učinili što širom i obuhvatnijom.

Dario Sambunjak

Misija Hrvatskog Cochrane ogranka

Promicati korištenje i dostupnost Cochrane sustavnih pregleda u Hrvatskoj. Podržati i ponuditi visokokvalitetnu obuku onima koji su zainteresirani za korištenje i izradu Cochrane sustavnih pregleda.

Prevodenje Cochrane sažetaka

Program MZOŠ-a za popularizaciju znanosti

HCO je u prosincu 2012. godine na natječaju MZOS-a za popularizaciju znanosti dobio sredstva za provedbu programa pod nazivom Popularizacija znanstvenih informacija putem sažetaka Cochrane sustavnih pregleda. Rezultati provedenog programa su predstavljeni na ovogodišnjem Cochrane simpoziju.

Svaki Cochrane sustavni pregledni članak sadrži pored strukturiranog sažetka poseban sažetak napisan jednostavnim jezikom za opću javnost s ciljem da bi kvalitetne znanstvene informacije bile svima razumljive. Cilj ovog programa je bio omogućiti pristup kvalitetnim znanstvenim dokazima, u obliku sažetaka Cochrane sustavnih pregleda na hrvatskom jeziku. U suradnji s predstavnicima odabranih udruga pacijenata (Sve za nju, Roda, Sjaj, Splitska udruga dijabetičara, Hrvatska udruga za prevenciju moždanog udara, Palčić, Balans) odabранo je 50 sažetaka Cochrane

sustavnih pregleda koji su prevedeni s engleskog na hrvatski jezik. Sažetci na hrvatskom jeziku su dostupni na <http://summaries.cochrane.org/hr> te na mrežnim stranicama Hrvatskog Cochrane ogranka. Prijevodi su napravljeni u suradnji s Cochrane Translation skupinom čime se osiguralo poštivanje standarda kroz upotrebu preporučenog formata za prijevode.

Širi ciljevi ovog programa su popularizacija i podizanje svijesti o Cochrane knjižnici, kao izvoru znanstveno utemeljenih dokaza o intervencijama u medicini te o mrežnim stranicama HCO-a kao izvoru kvalitetnih znanstvenih informacija na hrvatskom jeziku.

Natječaj za programe popularizacije znanosti u 2013. godini

Svi predstavnici udruga pacijenata koji

su sudjelovali na Simpoziju su iskazali želju za uključivanje u daljnju popularizaciju rada Cochrane kolaboracije i prevodenje Cochrane sažetaka te je u tijeku formaliziranje partnerskih odnosa s njima. Imajući u vidu daljnje širenje suradnje s udrugama pacijenata, prijavljen je novi program koji će se fokusirati na organizaciju radionica za pacijente u četiri najveća hrvatska grada. Na radionicama će sudionici dobiti osnovne informacije o znanstvenoj metodologiji i izvorima informacija, tako da mogu sami doći do informacija kojima se može vjerovati, da znaju prepoznati članke koji su za njih relevantni i da ih znaju interpretirati. Uz to, nastojat će se uključiti udruge pacijenata u prevodenje Cochrane sažetaka na jednostavnom jeziku.

Dalibora Behmen

Pratite Hrvatski Cochrane ogrank na Facebooku

U skladu s revolucijom u komunikaciji koju su nam donijele društvene mreže, od početka ožujka 2013. i Hrvatski Cochrane ogrank prisutan je na Facebooku.

[Facebook stranica 'Hrvatski Cochrane ogrank'](#) otvorena je 6. ožujka 2013. Na stranicu se gotovo svaki dan stavljaju novi sadržaji, koji uključuju sažetke Cochrane sustavnih pregleda pisane jednostavnim i razumljivim jezikom za javnost, prikaze drugih istraživanja vezanih za medicinu utemeljenu na dokazima i kratke priče o Cochrane kolaboraciji i sustavnim pregledima. Vidljivost Hrvatskog Cochrane ogranka značajno je porasla otvaranjem Facebook stranice – u najuspješnijem tjednu do sada našu je

stranicu pogledao 10.031 „jedinstveni“ korisnik. Najpopularnija objava bio je poziv čitateljima da potpišu internetsku peticiju AllTrials, kojom se želi postići da

se sva istraživanja registriraju i da se rezultati svih istraživanja daju javnosti na uvid. Ovom peticijom pokušava se

promjeniti dosadašnja praksa skrivanja podataka iz kliničkih ispitivanja, kojoj su osobito bile sklone farmaceutske tvrtke. Ovu je objavu u 24 sata vidjelo 2.500 osoba. Druge najpopularnije objave su iz područja porodništva – svaki tekst o porođaju privukao je više od 1.500 čitatelja.

Sve objave možete komentirati pa se tako na našoj Facebook stranici mogu naći komentari i stručnjaka i laika.

Pratite i vi Hrvatski Cochrane ogrank na Facebooku, klikom na „Sviđa mi se“, i na taj način ćete biti ukorak s medicinom utemeljenom na dokazima.

Livia Puljak

Hrvatski Cochrane ogrank u medijima Nakon zdravstvenih djelatnika, informacije i za pacijente

Približavanje Cochrane članaka korisnicima i pacijentima ujek je bilo važan dio aktivnosti Cochrane kolaboracije i Hrvatskog Cochrane ogranka. Od samih početaka Cochrane aktivnosti u Hrvatskoj objavljaju se prikazi Cochrane sustavnih pregleda u Liječničkim novinama, što nam je bilo vrlo važno jer Liječničke novine dobivaju svi licencirani liječnici u Hrvatskoj. Povremeno bi se vijest o ponekom Cochrane članku pojavila i u drugim hrvatskim medijima, ali uglavnom tako što bi naši novinari prevodili članke koje bi našli u stranim medijima, kao

što je britanski Guardian, koji često u svojim tekstovima spominje Cochrane članke. Povremeno smo pisali članke i za Sestrinski glasnik i za Vjesnik dentalne medicine. Od početka 2013. godine prikaze Cochrane članaka objavljuje i Medix, specijalizirani medicinski dvomjesečnik. Stručni časopisi omogućili su nam približavanje Cochrane članaka zdravstvenim djelatnicima.

Prava revolucija u zanimanju za Cochrane članke nastupila je u ožujku 2013. godine kad je otvorena Facebook stranica Hrvatskog Cochrane ogranka na kojoj se

objavljaju kratki prikazi Cochrane članaka. Brojni portali počeli su preuzimati spomenute sadržaje, uključujući Dalmacija News, Čuda prirode, Plivamed.net, Poslovni dnevnik i ABC Portal. Na ovaj način smo se približili i našoj drugoj ciljanoj publici – pacijentima odnosno korisnicima informacija o zdravlju.

Veseli nas činjenica da su masovni mediji prepoznali zanimljivost informacija koje donose Cochrane sustavni pregledi i nadamo se da će to zanimanje biti i još veće u budućnosti.

Novije od novog

Ne mogu vjerovati da sam stariji od interneta, od mrežnih stranica i world wide weba koji ove godine slave 20 godina postojanja, kao što ih slavi i Cochrane kolaboracija. Ove godine kada naš ogrank slavi 5 godina postojanja, bio je red da našoj HCO stranici podarimo novi izgled i sadržaj.

Po uzoru na stranicu kanadskog ogranka, osobnih iskustava te poveznica koje volimo vidjeti na raznim stranicama koje posjećujemo, članovi ogranka izrazili su svoje ideje i zamisli, te „uposili“ Davora Lukšića, voditelja Informatičke službe Medicinskog fakulteta u Splitu i mene, mladog, ali starijeg od interneta znanstvenog novaka, za izradu i poboljšanje

stranica pod budnim okom naše suvoditeljice. S mnogim stvarima s kojima smo se htjeli poigrati, npr. s bojama pozadina i sličnim neinformirajućim sadržajima, na čije uređivanje moderatori, dizajneri i mi volimo potrošiti nebrojene sate, nismo postigli velike rezultate – jer smo (možda na sreću) bili ograničeni dizajnom koji je isti za sve službene stranice Cochrane kolaboracije. Ali smo zato ipak, po prvi puta, postavili lica našeg tima na javni izlog posjetiteljima, dodali stranicu s novostima, te poveznice, smjernice, često postavljana pitanja i male skrivene poruke za koje Vas pozivamo da ih pronađete. Čeka nas naravno još mnogo posla - naš predivni (subjektivna

procjena) logo ubrzo će osvanuti na našim stranicama, partnerske institucije dobit će svoj kutak, a svi do sada objavljeni sustavni pregledi nastali uz pomoć Hrvatskog Cochrane ogranka bit će vidljivi našim posjetiteljima.

Ovime pozivam sve zainteresirane da svoje prijedloge, želje i pitanja pošalju našem timu, i time nam pomognu da u ovako brzo napredujućem svijetu naša stranica bude hvale vrijedan izvor podataka o revoluciji koja se događa u medicini.

Mario Malički

Polugodišnji sastanak Cochrane kolaboracije u Oxfordu

Mid-Year Meeting (MYM) je poslovni sastanak Cochrane kolaboracije koji se održava svake godine na proljeće. Ove godine je UK Cochrane Centre bio domaćin MYM-a koji se održavao od 18. do 21. ožujka u Oxfordu, gradu u kojemu je 1992. godine osnovan prvi Cochrane centar. Na MYM-u se okupljuju voditelji svih Cochrane entiteta, od centara i ogrankova do područja (eng. Fields) te uredničkih i metodoloških skupina s ciljem da izvijeste o svojim aktivnostima i zajednički planiraju budućnost Cochrane kolaboracije. Sastanak voditelja Cochrane centara i ogrankova je trajao dva dana i prisustvovalo je 25 predstavnika iz 22 Cochrane entiteta.

Na MYM-u smo upoznali novog direktora Cochrane kolaboracije, Marka Wilsona, koji je znakovito izjavio sljedeće: "Želim da 'Cochrane' postane referentna organizacija za sve što ima veze sa sustavnim pregledima iz područja zdravstva: kada bilo tko bilo gdje pomisli na sustavne pregledе iz područja zdravstva želim da pomisli na Cochrane. Želim da Kolaboracija postane globalni vođa u promociji medicine utemeljene na dokazima, da osnaži svoj utjecaj u donošenju odluka u zdravstvu i više se usredotoči na

korisnike i korist naših proizvoda, a ne da samo proizvodi sustavne pregledе." Mark smatra da su centri i ogranci ključni u ostvarivanju ovog cilja te namjerava blisko surađivati s njima. Novi direktor se smatra zaslužnim za sklapanje novog, povoljnog ugovora između izdavačke kuće Wiley i Cochrane kolaboracije te će se od lipnja ove godine objavljivati novi sustavni pregledi čim budu spremni za tiskat ("publish when ready"), a od siječnja ove godine svi Cochraneovi sustavni pregledi su postali dostupni svima u cijelosti ("open access") godinu dana nakon objavlјivanja.

Treći dan susreta je bio posvećen reviziji vizije, misije i ciljeva Cochrane kolaboracije, odnosno stvaranju nove strategije rada za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Naglasak je stavljen na razvijanje, prevođenje i plasiranje proizvoda Cochrane knjižnice i to ne samo sustavne pregledе nego i druge proizvode poput "Cochrane Clinical Answers", "Dr Cochrane", "podcasts", "PEARLS," "PLSS", itd. Najavljen je RevMan 6 u 2014. i predstavljeni su novi moduli za izobrazbu autora Cochrane sustavnih pregleda. Planira se još intenzivnija suradnja s raznim tijelima koja izrađuju smjernice (GIH,

NICE, SIGH, WHO) te je obznanjeno da je službena suradnja sa SZO produžena do 2015.

Nakon MYM-a slijedio je godišnji simpozij UK Cochrane centra koji je, na moje iznenadenje, bio usmjeren više na društvena zbivanja iz područja znanosti nego na znanstvenu/metodološku tematiku. Pa su tako Steven Woloshin i Lisa Schwartz govorili o tendenciji prekomjernog postavljanja dijagnoza i njihovih posljedica, a poznati autor Ben Goldacre je govorio o utjecaju farmaceutske industrije na znanost i društvo. Knjiga "Bad Pharma" dr. Goldacrea se može posuditi iz Knjižnice Medicinskog fakulteta u Splitu gdje je nedavno osnovan kutak s knjigama o EBM-u i Cochrane kolaboraciji.

Na kraju, podatak da trenutno ima preko 28000 suradnika Cochrane kolaboracije, iz preko 110 zemalja te je objavljeno preko 5000 sustavnih pregleda i 2000 protokola. Živio Cochrane!

Irena Zakarija Grković

Intervju s Robertom D'Amicom, direktorom Talijanskog Cochrane centra

Please introduce yourself and tell us a bit about your background, occupation, interests.

I was born in Rome where I got my degree in statistics defending a thesis on the methodology of meta-analysis. The topic came my way just by chance. It was suggested to me by a senior colleague at the University. She talked to me about this new methodology called meta-analysis, as she was trying to summarise results from some studies of interventions.

Roberto D'Amico na 5. CroCoS-u

I started studying the subject and I got interested in it. At that time in Italy very few people knew about meta-analysis and it was difficult to share the topic with somebody else. However, there was an Italian researcher who had published some articles on this topic. I contacted him, but unfortunately he was in the USA on sabbatical. We talked on the telephone and I told him about my interest in the methodology. He was very encouraging and told me that he would like to meet me when he came back.

He also suggested contacting his colleagues at the Mario Negri Institute as they were working on a project involving a meta-analysis of the use of antibiotic prophylaxis in intensive care patients. This supportive and extraordinary person was Alessandro Liberati. I joined Alessandro at the Mario Negri Institute in Milan a few months after the launch of the Italian Cochrane Centre. I spent 4 years there, during which I worked on the methodology of systematic reviews and clinical trials. After this period I moved to the UK where I spent 2 years

at the Centre for Statistics in Medicine, working for Doug Altman and Jon Deeks. After this experience I moved back to Italy where I got a PhD in Public Health at the University of Modena, and where I became Assistant Professor a few years later.

How did you end up becoming the director of the ICC?

In 2011 Alessandro Liberati decided to move the Italian Cochrane Centre from Milan to the University of Modena, where he was Associate Professor of Statistics.

The decision was taken along with the members of the Italian Cochrane Network (ICN), which was at that time composed of the Cochrane Entities based in Italy (Italian Cochrane Centre, Drug and Alcohol Cochrane Group, Multiple Sclerosis Cochrane Group, Neurological and Vaccine Field). When Alessandro sadly passed away, I was asked by the members of the ICN to become the new Italian Cochrane Director. I was honoured and at the same time terrified of the massive responsibility the new role brought. I have to thank all the members of the ICN for the solid support they have given me.

What are your impressions of Split, the Croatian Cochrane Branch (CCB) and the 5th Croatian Cochrane Symposium?

My impression of the Croatian Cochrane Symposium was extremely positive. I had the opportunity to get to know more of my Croatian colleagues. I was struck by their passion and enthusiasm. I felt at home and the atmosphere I found there was incredibly constructive. I would like to acknowledge Dario Sambunjak, Irena Zakarija, Livia Puljak, Ana Marusic and all the other Croatian colleagues for their great work and for having contributed to make those 2 days in Split special.

A special thanks goes to the University of Split School of Medicine for hosting the CCB and the meeting. It was great to meet Peter Tugwell, Silvana Simi, Prof. Dragan Ljutić and Davor Štimac,

Roberto D'Amico sa Žrinkom Perčin, predstavnicom udruge Sjaj i Silvanom Simi, predstavnicom Cochrane mreže pacijenata

there and have the opportunity to talk to them and share ideas. The meeting made me even more positive about the future of the collaboration between the ICC and the CCB.

What's new at the ICC?

The ICC is hosted by the Department of Public Health at the University of Modena. It has 8 people - Sara Balduzzi, Elena Parmelli, Cinzia Del Giovane, Roberto Vicini, Shaniko Kaleci, Christine Kieran, Vanna Pistotti and myself.

It is important to say that the Cochrane activities in Italy are also brought forward by hundreds of people outside the ICC who have been working and contributing since the beginning.

This year the ICC along with the Italian Cochrane Network organised an 11-day specialization course in Cochrane Systematic Reviews and Meta-Analysis at the University of Modena. Twenty-one participants from all over Italy participated.

Over the next months we have planned several workshops on different topics, which are related to the methodology of Systematic Reviews. These workshops focus on: Systematic Review of Diagnostic Test Accuracy Studies, Network-Meta-

Analysis, Meta-Analysis of Non-Randomised Studies.

The CCI being hosted by the University of Modena contributes to the teaching of the methodology of Systematic Reviews and Meta-Analysis to undergraduate and postgraduate students. The ICC is also involved in several European Projects, such as DECIDE and COMET. It takes part in methodological projects regarding: a) the assessment of Selective Cross-Over bias; b) the dissemination of results of network meta-analysis (NMA); c) the evaluation of discordant systematic reviews. There are several collaborations with different methodological groups such as the NMA, diagnostic test accuracy groups, and with Italian Institutions (Agenas) and Research Institutes (Mario Negri Institute, Carlo Besta) as well as with the Department of Epidemiology of the Regional Health Service of Rome.

The ICC is involved in dissemination activities that are put in place through

the ICC website, Facebook, newsletters, the translation of Cochrane press releases and Annual Reports.

Please share with us your vision of the future/future plans with regards to the ICC and collaboration with the CCB

The future ICC plans will focus on the developments of new tools to better communicate the results of research to different stakeholders. Another topic that the ICC is investing in is about the identification of low-value interventions. The ICC has applied for project funding to the Ministry of Health. The project aims to identify those interventions that are used in clinical practice despite not being supported by evidence. Furthermore, the ICC would like to contribute more to the identification of relevant clinical questions that are still answered. Right now the ICC is investing in teaching activities on the methodology of Systematic Reviews.

As far as the immediate future is concerned, on the 23rd of October in

Modena, the ICC will organise a seminar on how the Cochrane Systematic Review can influence the future research agenda, whereas on the 13th of December, the ICC along with the ICN and the Associazione Alessandro Liberati, are organizing the next Cochrane annual meeting to be held in Naples. The meeting will focus on the word "Open", especially referring to the concepts of sharing data and information. The meeting will cover several topics, such as transparency in research, openness in publishing and the pressure to share.

Therefore, there are several possible collaborations with the CCB. The ICC will liaise between the Italian and Croatian Cochranists on all these activities, and will involve the CCB in the carrying out of Systematic Reviews and Meta-Analyses. Our collaboration with the CCB has been great so far and this is the way forward for our future collaborations.

Razgovarala: Irena Zakarija-Grković

Novim ugovorom unaprijeđena Cochrane knjižnica

U veljači ove godine potpisani je novi sporazum između Cochrane kolaboracije i izdavača John Wiley & Sons koji već deset godina u ime Kolaboracije objavljuje i održava njezin najvažniji proizvod - bazu sustavnih preglednih članaka The Cochrane Database of Systematic Reviews (CDSR) koja je dio Cochrane knjižnice i trenutno sadrži preko 5400 sustavnih preglednih članaka i oko 2600 protokola za članke koji su u postupku izrade. Baza se do sada objavljivala jedanput mjesечно, a od lipnja ove godine svi će se članci objavljivati čim budu završeni. Pored toga, [Cochrane knjižnica](#) obuhvaća još pet baza podataka koje se mogu pretraživati zajedno ili pojedinačno, a među njima je i najveća svjetska baza randomiziranih kontroliranih pokusa The Cochrane Central Register of Controlled Trials (CENTRAL) u koju se podatci unose ručno, na temelju radova pronađenih ručnim pretraživanjem, te preuzimanjem iz velikih medicinskih baza MEDLINE i EMBASE.

Cochrane ima velik utjecaj na svjetsku zdravstvenu i znanstvenu zajednicu, o

čemu svjedoči i visoki čimbenik utjecaja baze sustavnih preglednih članaka The Cochrane Database of Systematic Reviews, koji za 2011. godinu iznosi 5,912.

Novi ugovor između vlasnika i izdavača donosi nekoliko novosti, među kojima je svakako najznačajnija ta da će svi sustavni pregledni članci koji se u Cochrane knjižnici objave, počevši od veljače ove godine, nakon dvanaest mjeseci biti potpuno slobodno dostupni svima na svijetu. S obzirom da im je zajednički cilj što šira dostupnost Cochrane knjižnice, unaprijedit će se i pristup za korisnike koji ne znaju engleski jezik te razviti novi proizvodi i servisi. Sve bi to trebalo doprinijeti proširenju utjecaja toga važnog izvora zdravstvenih dokaza.

Treba na ovome mjestu napomenuti da se sve navedeno odnosi na pristup i korištenje Cochrane knjižnice preko Wileyevog servisa. Hrvatski korisnici

na tome mjestu ne mogu pristupiti cijelovitom tekstu sustavnih preglednih članaka, ali mogu pretraživati, pregledavati i koristiti ostale sadržaje. Međutim, zahvaljujući preplati koju osigurava Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Cochrane knjižnica je dostupna i korisnicima hrvatskoga biomedicinskog konzorcija (obuhvaća medicinske fakultete i zdravstvene ustanove) koji cijelovitim tekstovima mogu pristupiti preko sučelja [OvidSP](#). Za sada su s PubMed uspostavljene poveznice samo na cijelovite tekstove sustavnih preglednih članaka na Wileyevim stranicama, ali ne i na Ovidovim, što kod hrvatskih korisnika može izazvati zabunu. Nadamo se da će se u dogledno vrijeme i to promjeniti.

Ana Utrobičić

Cochrane kolaboracija potpisnik All Trials inicijative

Inicijativa AllTrials pokrenuta je 9. siječnja 2013. kako bi svratila pozornost na problem neobjavljivanja i nepotpunog uvida u sve podatke iz kliničkih istraživanja. Težnja je da sva provedena istraživanja budu registrirana, svi rezultati objavljeni i sva izvješća kliničkih studija dostupna javnosti jer sažetci kliničkih istraživanja (dosad objavljivani u znanstvenim časopisima) znaju biti nepotpuni i navoditi na pogrešne zaključke. U tri mjeseca od pokretanja, inicijativa je prikupila više od 48.000 potpisa, kao i potporu stotina institucija diljem svijeta, istraživačkih centara i udruga pacijenata putem javne peticije otvorene na mrežnim stranicama inicijative www.alltrials.net.

Naime, dosad je provedeno na tisuće kliničkih istraživanja, od čega je tek ograničeni broj podataka dostupan javnosti. Procjenjuje se da otprilike polovica provedenih istraživanja nisu objavljena u akademskim časopisima, od kojih mnoga nisu niti registrirana, a ona s pozitivnim učincima imaju dvaput veću vjerovatnost za objavljivanje u odnosu na one s negativnim rezultatima. Budući da se medicina oslanja na kliničke studije, liječnici za svoj rad nužno trebaju cjelovite rezultate kliničkih ispitivanja kako bi donijeli ispravnu odluku o terapiji i liječenju.

Informacije o tome što se radilo i što je pronađeno u ovim studijama mogle bi zauvijek biti izgubljene za liječnike i istraživače, dovodeći do loših odluka o liječenju, propuštenih prilika za dobru medicinu i nepotrebno ponavljanje istraživanja. Neobjavljinjem ili skrivanjem informacija ostaje nejasna štetnost ili dobrobit nekog lijeka, pa se primjerice može dogoditi da liječnici odabiru noviji i skuplji lijek, kada je zapravo stari, jeftiniji lijek učinkovitiji.

Većina lijekova u današnjoj uporabi odobrena je prije nekoliko godina, tako da stopa nedostajućih rezultata studija koje su provedene u proteklim desetljećima ima najštetniji utjecaj na današnju kliničku praksu.

Uskraćivanje rezultata kliničkih ispitivanja ugrožava medicinu utemeljenu na dokazima (EBM), a za Cochrane kolaboraciju, čiji autori sustavnih preglednih radova trebaju jasne i potpune rezultate kliničkih istraživanja, ova je inicijativa od izuzetne važnosti. Cochrane već 20 godina radi na tome da pacijentima, kliničarima i istraživačima pruži najbolje moguće informacije temeljene na dokazima kako bi pomogla u donošenju dobro informiranih odluka u zdravstvu.

Zato je upravo Cochrane kolaboracija jedna od organizacija koja je najranije ponudila potporu ovoj inicijativi, a kao dodatni pokazatelj obveze prema ciljevima inicijative, od 19. travnja 2013. suradnja Cochrane kolaboracija i inicijative AllTrials formalizirana je, čime se Cochrane kolaboracija svrstava među glavne organizacije koje podupiru inicijativu i pomažu u njenoj organizaciji.

Također, Cochraneovci diljem svijeta individualno se angažiraju u širenje 'AllTrials' inicijative. U veljači 2013. Cochrane skupina iz Ujedinjenog Kraljevstva podnijela je prijavu Odboru za znanost i tehnologiju pri Donjem domu Parlamenta tražeći da se poduzme sve kako bi se postiglo temeljito objavljivanje kliničkih studija. Peter Gotzsche, direktor Nordijskog Cochrane centra, od 2010. godine radi na tome da podigne svjesnost o ovom problemu među europskim parlamentarcima koji su uključeni u reviziju Directive, smjernica Europskoga parlamenta i Vijeća Europe za izvođenje kliničkih pokusa u EU. Poznati Cochrane autor, epidemiolog Tom Jefferson, koji je bio gost 4. Cochrane simpozija u Splitu u lipnju 2012. godine, nastavlja svoju potragu za cjelokupnim izvještajima istraživanja o lijekovima za gripu.

Iako je unutar medicinske struke problem dostupnosti rezultata kliničkih ispitivanja u posljednje vrijeme prilično

zastupljena tema i naširoko se o njoj raspravlja, zakonodavstvo je u tom smislu nedovoljno angažirano.

Ipak, kao rezultat inicijative AllTrials, unutar Europskoga parlamenta donesene su neke pozitivne regulative i prihvacići amandmani koji nalažu da sva klinička istraživanja moraju biti registrirana, a sažetci istraživanja objavljeni unutar godine dana od završetka istraživanja, sa novčanim kaznama za one koji to ne budu poštivali. Sljedeće je da regulativa bude izglasana u cijelom Europskom parlamentu, a potom slijede mjeseci pregovaranja između Parlamenta i Vijeća Europe. Istovremeno je u SAD-u predstavljen tzv. TEST Act koji bi, ako bude prihvacić, odredio da svako kliničko istraživanje iz područja medicine mora biti registrirano i njegovi rezultati objavljeni.

Kada spomenute regulative postanu dio zakona, biti će to korak naprijed za pacijente, istraživače, farmaceute, liječnike i cjelokupnu budućnost medicine, no proći će vjerojatno još neko vrijeme pregovora i borbe, jer još uvijek postoji nerazumijevanje i sumnja o tome da baze podataka kliničkih istraživanja budu javno dostupne.

Budući da Hrvatska 1. srpnja i službeno postaje članicom Europske unije, ovaj je problem nužno osvijestiti u široj akademskoj i društvenoj zajednici, kako bismo se na vrijeme informirali o pravima i obvezama u demokratskoj borbi za svoja prava, u ovom slučaju za pravo na potpuno informirano liječenje.

Hrvatski ogrank Cochrane kolaboracije slijedi svjetli primjer svojih kolega iz svijeta koji su među prvima podržali i proširili vijest o inicijativi 'AllTrials' te potpisujući peticiju izrazili svoje mišljenje o važnosti pravodobnih, potpunih informacija svih provedenih kliničkih istraživanja.

Tina Poklepović Peričić

Prvi Cochrane doktorat u Hrvatskoj

Tea Andabaka obranila je 12. travnja 2013. prvi Cochrane doktorat u Hrvatskoj na doktorskom studiju Translacijska istraživanja u biomedicini (TRIBE) Medicinskog fakulteta u Splitu. Doktorsku disertaciju „Monoklonsko protutijelo za smanjenje rizika od infekcije respiratornim sincicijskim virusom u djece“ izradila je pod mentorstvom prof. dr. sc. Bruna Baršića i obranila pred Povjerenstvom za obranu doktorata, u čijem su sastavu bili prof. dr. sc. Volga Punda Polić, prof. dr. sc. Vjekoslav Krželj i prof. dr. sc. Neven Tudorić.

Mogućnost doktorata koji se temelji na Cochrane sustavnom pregledu uvedena je na splitskom Medicinskom fakultetu prije pet godina. Pritom je u fakultetskom pravilniku o doktorskim studijima navedeno i niz pravila po kojima se takva doktorska disertacija može prijaviti i obraniti. Primjerice, Cochrane doktorat ne može se temeljiti na 'praznom' ili 'obnovljenom' sustavnom pregledu. Uvjet za prijavu teme „Cochrane doktorata“ je objavljen protokol sustavnoga pregleda u Cochrane knjižnici, a uvjet za obranu je objavljen gotovi sustavni pregled u Cochrane Knjižnici i još jedan kvalifikacijski znanstveni rad, indeksiran u Current Contents-u, s čimbenikom odjeka većim od 1.

Čimbenik odjeka Cochrane knjižnice iznosi 5,9 i Cochrane sustavni pregledi se, kao originalni znanstveni radovi u

kojima se sažima medicinsko znanje često koriste za donošenje kliničkih smjernica. Zbog svega toga bi za nas trebala bit izuzetno zanimljiva mogućnost doktoriranja i objave znanstvenih radova na temelju Cochrane sustavnog pregleda. Izrada Cochrane sustavnog pregleda ne zahtijeva novčana ulaganja, ali je potrebno uložiti mnogo vremena u vlastitu edukaciju i učenje vrlo zahtjevne metodologije po kojoj se sinteza medicinskog znanja obavlja.

Dr. Tea Andabaka (u sredini) i voditelji studija TRIBE – prof. dr. sc. Damir Sapunar i doc. dr. sc. Livia Puljak

Dr. Tea Andabaka je, između ostalog, provela određeno vrijeme u Kolumbiji kako bi se tamo educirala uz kolegicu koja je svjetski stručnjak u provedbi ekonomskih zdravstvenih analiza. Naime, doktorska disertacija dr. Andabake nije samo uključila procjenu lijeka palivizumaba u djece zaražene respiratornim sincicijskim virusom, nego i procjenu isplativosti toga lijeka, što se

radi još uvijek vrlo rijetko u Cochrane sustavnim pregledima pa stoga i znanja potrebna za takvu procjenu ima malo ljudi na svijetu.

Koliko je teško napraviti Cochrane sustavni pregled i s njim doktorirati pokazuje statistika Medicinskog fakulteta u Splitu – u zadnjih 5 godina svega su 4 osobe prijavile temu doktorata koja se temelji na Cochrane sustavnom preglednom članku. Na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci 2012. godine je usvojen model Cochrane doktorata. Prvi koji je prijavio temu Cochrane doktorata u Rijeci je dr. Vanja Giljača, koji je 18. veljače 2013. imao javnu raspravu o temi doktorata. Nakon dr. Andabake, na Medicinskom fakultetu u Splitu je Cochrane doktorat obranila i dr. Lorraine Tudor Car. Međutim, znajući o kakvom se zahtjevnom pothvatu radi, ne očekujemo previše ovakvih doktorata, što ne bi trebalo obeshrabriti uporne ljude koji žele naučiti neopisivu količinu novih informacija i upustiti se u avanturu izrade Cochrane sustavnog pregleda.

Livia Puljak

Promocija HCO i Cochrane kolaboracije u KBC-u Split

Na poticaj Dekanskog kolegija Medicinskog fakulteta u Splitu, nakon podnošenja izvještaja o planu i programu rada Hrvatskog Cochrane ogranka za razdoblje 2012. - 2016., predstavnice Hrvatskog Cochrane ogranka su krenule upoznavati svoje kolege kliničare s radom Hrvatskog Cochrane ogranka (HCO) i Cochrane kolaboracije.

Prvo je su-voditeljica HCO-a održala prezentaciju o važnosti medicine utemeljene na dokazima (čime se bavi Cochrane kolaboracija) upravi bolnice pa je nakon njihovog 'blagoslova' krenula sa svojim kolegicama u 'pohod' na kliničke odjele. Između ožujka i lipnja 2013. godine doc. Livia Puljak, dr. sc. Davorka Vrdoljak i dr. sc. Irena Zakarija-

Grković su obišle 11 kliničkih odjela, a do ljeta se nadaju posjetiti i ostale klinike i odjele.

Kratke, pregledne prezentacije su održane na jutarnjim stručnim sastancima pred cijelim medicinskim osobljem klinika i odjela obuhvaćajući principe medicine utemeljene na dokazima, vrste dokaza, važnost sustavnih pregleda i prednosti u odnosu na običan pregled literature, Cochrane knjižnicu i aktivnosti Hrvatskog Cochrane ogranka.

Podijeljeni su i promotivni materijali o Cochrane kolaboraciji kao i primjeri Cochraneovih sustavnih preglednih članaka te se pozivalo kolege na promidžbu medicine utemeljene na

Dr. sc. Zakarija-Grković prezentira na Klinici za psihijatriju dokazima u svakodnevnoj praksi i na uključenje u rad Hrvatskog Cochrane ogranka.

Zahvalne smo kolegama kliničarima na topлом prijemu i veselimo se budućoj suradnji.

Irena Zakarija-Grković

Kratke vijesti

BIBLIOGRAFSKA BAZA ČLANAKA O CC I HCO

Knjižnica Medicinskog fakulteta u Splitu započela je s prikupljanjem članaka koji su objavljeni u hrvatskim medijima o Cochrane kolaboraciji i djelovanju našega ogranka te s izgradnjom bibliografske baze koja bi sadržavala i sve sustavne pregledne članke i protokole na kojima su radili hrvatski autori. Molimo vas, stoga, da nam javite ako saznate da je netko nešto o našemu ogranku ili Cochrane kolaboraciji napisao te ako sudjelujete na izradi Cochrane sustavnoga preglednog članka ili protokola.

Naši podatci:

Medicinski fakultet u Splitu
Središnja medicinska knjižnica
Šoltanska 2, 21000 Split
Tel.: 021/557-922
E-pošta: ana.utrobitic@mefst.hr

Koji su do sada objavljeni sustavni pregledni članci i protokoli hrvatskih autora u Cochrane knjižnici možete saznati [ovdje](#).

ZBIRKA KNJIGA HCO U SPLITU

U Središnjoj medicinskoj knjižnici Medicinskog fakulteta u Splitu počela se izgrađivati posebna zbirka knjiga koja će sadržavati djela tematski povezana s različitim vidovima medicine utemeljene na dokazima, izradom sustavnih preglednih članaka, djelovanjem Cochrane kolaboracije, utjecajem farmaceutske industrije na klinička istraživanja i liječenje i sl.

Začetak zbirke čine trenutno ova djela:

- Higgins JPT, Green S, urednici. Cochrane handbook for systematic reviews of interventions. Chichester: John Wiley & Sons; 2009.
- Cochrane AC, Blythe M. One man's medicine: an autobiography of Professor Archie Cochrane. Cardiff: Cardiff University; 2009.
- Goldacre B. Bad pharma: how

drug companies mislead doctors and harm patients. London: Fourth Estate; 2012.

- Welch HG, Schwartz LM, Woloshin S. Overdiagnosed: making people sick in the pursuit of health. Boston: Beacon Press; 2011.

U skladu s postojećim pravilima posudbe, svi studenti i djelatnici Medicinskog fakulteta u Splitu knjige mogu posuditi na rok od mjesec dana, dok ih vanjski korisnici mogu koristiti u samoj knjižnici ili zatražiti međuknjničnom posudbom preko svoje knjižnice.

KONGRES DNOOM

Društvo nastavnika opće/obiteljske medicine (DNOOM) održalo je svoj četvrti kongres s međunarodnim sudjelovanjem od 15-17. ožujka 2013. u Zagrebu. U okviru Kongresa održana je i radionica u kojoj je predstavljen rad Cochrane kolaboracije i aktivnosti njezinog hrvatskog ogranka. Radionicu su održali dr. sc. Dario Sambunjak, doc. Doc. dr sc. Đurđica Kašuba Lazić i dr.sc. Davorka Vrdoljak, te je ista izazvala veliki interes kolega iz obiteljske medicine Hrvatske i susjednih zemalja.

Tom prilikom predstavljen je i projekt pod naslovom „Medicina utemeljena na dokazima u obiteljskoj medicini“ kojega je pokrenula Katedra obiteljske medicine Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Istraživanje će se zajednički provesti na sva četiri medicinska fakulteta: kako u Splitu, tako i na Katedram obiteljske medicine Medicinskih fakulteta u Rijeci, Osijeku i Zagrebu. Naime, traženje EB odgovora na pitanja koja izviru u svakodnevnom radu obiteljskog liječnika postaju sve više dio uobičajene prakse u skrbi za bolesnika u središtu tog procesa. Projekt je predstavljen i na dvadesetom kongresu Hrvatske udružbe obiteljske medicine (HUOM),

održanom u Zagrebu od 25.-27. travnja 2013.

HCO U SLOVENIJI

Od 29. do 30. ožujka održan je u Ljubljani, na Medicinskom fakultetu, drugi međufakultetski sastanak katedara obiteljske medicine pod nazivom "Splitska inicijativa", a na temi "Međunarodna suradnja". Prisustvovali su nastavnici obiteljske medicine s 11 katedri iz čitave regije (Srbije, Crne Gore, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slovenije) te predstavili modele dobre prakse u nastavi iz obiteljske medicine i međunarodne projekte u kojima sudjeluju liječnici obiteljske medicine. Specijalistica obiteljske medicine i su-voditeljica Hrvatskog Cochrane ogranka (HCO), Irena Zakarija Grković, je predstavila kolegama rad Cochrane kolaboracije i Hrvatskog Cochrane ogranka te ih pozvala na suradnju i na dolazak na 5. Hrvatski Cochrane simpozij. Specijalisticke obiteljske medicine iz Makedonije su izrazile veliko zanimanje za dolazak na Simpozij, a kolege iz Slovenije su pozvali HCO da ponovno posjeti Sloveniju i održi tečaj za zdravstvene djelatnike o pisanju sustavnog preglednog članka.

COCHRANE KOLABORACIJA KAO SMU ZA PATRONAŽNE SESTRE

U utorak 23. travnja dr. sc. Irena Zakarija-Grković, su-voditeljica Hrvatskog Cochrane ogranka (HCO), je pred 400 patronažnih sestara Splitsko-dalmatinske županije u dvorani Nadbiskupskog sjemeništa u Splitu održala jednosatno predavanje o EBM-u, sustavnim pregledima, radu CC-a i HCO-a te prikazala Cochraneove sustavne pregledne iz područja medicine dojenja. Publiku je sa zanimanjem pratila izlaganje te tražila dodatnu literaturu.

